

7e JAARGANG

NUMMER 6

JUNI 1971

DAAD EN GEDACHTE

**orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd**

DAAD EN GEDACHTE

BIJ ELKE BIJZONDERE HANDELING GAAT
HET DENKEN AAN HET DOEN VOORAF.
BIJ HET HANDELEN VAN KLASSEN OF
MASSA'S BLIJKT DE BETEKENIS VAN
HET HANDELEN PAS ACHTERAF. HIER
GAAT DE DAAD VOORAF AAN HET BE-
GRIP, AAN DE GEDACHTE.

DAAD EN GEDACHTE

Orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS

De uitgave zal worden bekostigd uit **VRIJWILLIGE** bijdragen

Red. en adm.: Corn. Outshoornstraat 1', Amsterdam - W

Postgiro 307695

E E N S L E C H T " C O N G R E S " , E E N I N T E R E S S A N T E D I S C U S S I E

IN HET VORIGE NUMMER van "Daad en Gedachte" hebben wij het een en ander verteld over het - toen nog op handen zijnde - "Kroonstad-congres" in West-Berlijn. Onze lezers weten, dat het door een aantal kleine groepen in die stad georganiseerd werd naar aanleiding van het feit, dat de opstand van de eilandvesting Kroonstad tegen de bolsjewistische machthebbers in februari j.l. juist een halve eeuw geleden uitbrak. Zij weten ook, dat die organisatoren de commune van Kroonstad beschouwden als een van de voorbeelden van een zelfstandige klassebeweging, als een gebeurtenis, die nog heden ten dage van grote betekenis is voor allen, die van mening zijn dat de bevrijding der arbeidersklasse slechts het werk der arbeiders zélf kan zijn.

Het was dát standpunt van de organisatoren, dat maakte, dat wij het Kroonstad-congres met grote belangstelling tegemoet zagen. Het documentatie-materiaal dat van te voren aan de deelnemers werd toegezonden maakte een degelijke indruk. Het bevatte in beknopte, maar toch bepaald ook weer niet al te beknopte vorm de grondigste informatie over Kroonstad, die men zich maar kon wensen. Uittreksels uit de door de opstandelingen zelf uitgegeven krant (de "Iswestia" van Kroonstad), literatuuropgaven, uittreksels uit een voortreffelijke, aan Kroonstad gewijde, brochure van Ida Mett 1), uittreksels uit publicaties van bekende anarchisten als Emma Goldman en Alexander Berkman, alsmede citaten uit bolsjewistische publicaties en de letterlijke tekst van Trotzky's oproep aan Kroonstad om zich op genade of ongenade aan de bolsjewistische troepen over te geven, mitsgaders zijn dreigement, dat zij anders "als fazanten zouden worden neergeschoten", wekten de indruk, dat het congres op voortreffelijke wijze was voorbereid. Wij hadden de verwachting, dat het discussies op hoog niveau zou opleveren. Helaas, onze indruk klopte niet met de werkelijkheid. Jammer genoeg is onze verwachting niet vervuld.

Het eerste dat over het "Kroonstad-congres" gezegd moet worden is dit, dat het geen congres was. Wij hadden ons voorgesteld dat het de gehele dag zou duren,

- 1) De organisatoren van het congres publiceerden niet slechts uittreksels uit de brochure van Ida Mett (samen met allerlei ander interessant feitenmateriaal), maar zij zorgden er ook voor, dat omstreeks het tijdstip waarop het congres gehouden werd een volledige Duitse vertaling van Ida Mett's reeds jaren gelden in Franrijk verschenen boekje gereed was.

maar dat was niet zo. Op de affiches, die op vele plaatsen in de Berlijnse straten waren aangeplakt, stond vermeld dat het op dinsdag 11 mei om 20 uur zou aanvangen; er was geen sprake van, dat het de volgende dag zou worden voortgezet. De benaming "congres" was veel te wijds. De organisatoren hebben dat, op het laatste nippertje, zelf ook ingezien. De dag voordat het zogenaamde congres beginnen zou spraken zij van een "teach-in".

Het woord "teach-in" toont aan, uit wat voor milieu de organisatoren stamden en in wat voor milieu het hele zogenaamde congres zich afspeelde. Waarmee men te doen had was een manifestatie van een bepaald deel der West-Berlijnse studentenwereld. Dat nu, wisten wij wel van tevoren. Men kon zich natuurlijk afvragen - en wij hebben ons ook van tevoren afgevraagd - of het wel zin had aan een dergelijke manifestatie deel te nemen. Dat wij die vraag met "ja" beantwoordden had zijn gegronde reden.

Sedert jaar en dag gedraagt een deel van de West-Berlijnse studenten zich alsof zij de van god gegeven leiders van de Duitse arbeidersklasse zijn. Dat komt dan bijvoorbeeld daarin tot uiting, dat zij het van de daken schreeuwen, dat het de taak der Berlijnse studenten is om een "proletarische partij" te stichten. De - uiterst kleine - groep van onze Berlijnse geestverwanten, waarin studenten zitten, maar ook enkele arbeiders, noemt dit een belachelijke pretentie. In de eerste plaats - aldus onze Berlijnse vrienden - is een partij een organisatie boven het proletariaat, die in geen enkel opzicht beantwoordt aan de natuurlijke organisatievormen, die de arbeiders zichzelf telkens weer scheppen wanneer zij klassenstrijd voeren. In de tweede plaats is het natuurlijk onmogelijk, dat de klasseorganisatie der arbeiders door studenten zou kunnen worden geschapen. Zelfs indien men de volstrekt onjuiste opvatting huldigt, dat het proletariaat een partij behoeft, dan nóg is 't dwaasheid, dat een groepje van stalinistische-, trozksistische-, neo-leninistische- of maoïstische studenten (anderhalve man en 'n paardekop en daarenboven dan in een gevecht op leven en dood gewikkeld met concurrerende groepjes!) die "partij van het proletariaat" zou zijn.

Het "Kroonstad-congres" nu was mede bedoeld om dergelijke onzin aan de kaak te stellen. Kroonstad, aldus de organisatoren, heeft laten zien, wát de strijd van de arbeiders wérkelijk is; Kroonstad heeft niet slechts het ware karakter van Lenin's partij ontmaskerd, Kroonstad heeft ook getoond, dat voor de zelfstandige klassenstrijd de arbeidersraad en niet de partij de aangewezen organisatievorm is. Los van dat alles moest het West-Berlijnse Kroonstad-congres nog voor wat anders dienen ook. Sedert geruime tijd dragen alle "linkse" Berlijnse studentenmanifestaties hetzelfde steriele karakter: een paar beslagen ten ijs komende "godheden" houden er een prevelementje, dat precies aan de leninistische principes beantwoordt en daarna hebben de toehoorders het democratische recht met een krachtig applaus van hun instemming te doen blijken. Van een discussie is in de Berlijnse studentenwereld al lang geen sprake meer. Dat nu, zo betoogden de organisatoren van het Kroonstad-congres, zou op hún bijeenkomst geheel anders zijn. Daar zou het accent op de discussie worden gelegd. Daarmee zou dan aan iedereen die nog min of meer partij-opvattingen in het hoofd had, in de praktijk bewezen worden, dat met het prijsgeven van partijopvattingen tegelijk ook de weg was vrijgemaakt voor een werkelijk vrije gedachtenwisseling van onder op.

Dat in een dergelijke vrije gedachtenwisseling terstond de vraag aan de orde zou komen, wat er voor studenten eigenlijk voor "taak" zou overblijven in de klassenstrijd, indien de "partij" daarbij een overbodig, ja hinderlijk en belemmerend ding zou blijken, sprak vanzelf. De organisatoren waren zich daarvan volledig bewust. Zij verklaarden volkomen eerlijk en openhartig, dat zij zelf op die vraag het antwoord schuldig moesten blijven. Maar wat geeft dat?, zeiden ze. Het gaat er om

dát de vraag gesteld wordt en dat er volkomen eerlijk over wordt gepraat. Het is van belang, dat in ieder geval wordt vastgesteld, dat alle krampachtige pogingen van een partij-stichting door studenten niets anders zijn dan evenzovele krampachtige pogingen om aan de studenten een "taak" toe te bedelen, die zij, krachtens de klasse-organisatie van onze maatschappij helemaal niet vervullen kunnen. Zie daar een uitgangspunt en ziedaar het plan voor een discussie, die voor ons deelneming aan het congres de moeite waard maakten.

Maar van de gehele opzet is weinig of niets terecht gekomen. Belangstelling voor het congres - of voor de teach-in - was er genoeg. Om kwart over acht op de bewuste avond vulden ruim duizend jongeren de grote gehoorzaal van de Technische Universität aan de Straat van de 17e juni. Wat er ontbrak was de discussie. Niemand meldde zich voor een gedachtenwisseling met een van de drie inleiders. Over de oorzaken daarvan is door de organisatoren van het Kroonstad-congres en twee van de inleiders dezelfde avond nog uitvoerig nagepraat. Er kwamen daarbij verschillende gezichtspunten aan de orde. Alvorens daar nader op in te gaan eerst nog iets over de avond zelf, alsmede over twee discussie-bijeenkomsten die daar - op maandagavond 10 mei en op dinsdagavond 11 mei - aan voorafgingen.

Op de avond zelf, de avond van de 11e mei dus, waren er drie inleiders. De eerste daarvan was een van de redacteurs van "Daad en Gedachte", aan wie in overleg met de organisatoren de taak was toebedeeld de historische achtergrond en de betekenis van de opstand van Kroonstad te schetsen. Hij sprak over het onderwerp: "Kroonstad:proletarische uitloper van de Russische revolutie". De tweede inleider was de Fransman Daniel Guérin, die zichzelf "anarcho-communist" of "libertair-marxist" noemt. Hij behandelde het onderwerp: "Rosa Luxemburg en de spontaniteit". Tenslotte sprak nog een aan de Technische Universität verbonden, reeds lang in Duitsland woonachtige Italiaan. Het bleek een "linkse" professor, Johannes Agnoli, die nader inging op bepaalde aspecten van de grote stakingen bij Fiat in Turijn en in enkele andere Noord-Italiaanse industriesteden. 2)

De opvattingen van de drie inleiders liepen zéér sterk uiteen. Dat bleek niet alleen uit hun inleidingen, dat was al eerder aan de dag getreden tijdens de twee discussies in kleinere kring, die aan de "teach-in" voorafgingen en waaraan beide keren door zo'n twintigtal personen werd deelgenomen. Aan de schrijver van deze bijdrage - men zal begrijpen, dat hij dezelfde persoon is als de eerste der genoemde drie inleiders - zijn deze kleinere discussiebijeenkomsten het beste bevallen. Daarin - en dan vooral in de tweede, die dinsdagmiddag 11 mei in het "Sozialistisch Zentrum" in de Berlijnse arbeidersbuurt Moabit werd gehouden - was inderdaad sprake van een diepgaande onderlinge gedachtenwisseling. De kwestie die aan de orde kwam, was de vraag, wat onder spontaan optreden van de arbeiders eigenlijk verstaan moest worden, de vraag ook of het er bij het zelf-handelen van de arbeiders op aan komt wat deze in hun hoofd hebben, dat wil zeggen of het er veel toe doet wat zij zich bij hun eigen actie voorstellen.

De vertegenwoordiger van de groep "Daad en Gedachte" beantwoordde deze belangrijke vraag ontkennend. Hij zette uiteen, dat het er naar zijn mening niet om gaat wat of de arbeiders denken, maar om datgene wat zij zijn op grond van hun positie in de maatschappij. Niet hun denken bepaalt hun handelen, zo betoogde hij,

-
- 2) Volledige weergave van de op het congres gehouden redevoeringen is, gezien de ons ter beschikking staande plaatsruimte onmogelijk. Verderop in dit nummer publiceren wij een aantal passages uit de inleiding, die door een onzer kameraden werd gehouden. Weergave der beide andere inleidingen moet op dit ogenblik achterwege blijven, mede omdat de tekst ons (nog) niet ter beschikking staat.

maar hun handelen bepaalt hun denken. Hij illustreerde dat vervolgens met twee voorbeelden, ontleend respectievelijk aan de Oost-Duitse opstand van juni 1953 en aan de Hongaarse revolutie van 1956. Daarbij knoopte hij aan bij een opmerking, die de avond tevoren in een kleine discussiebijeenkomst was gemaakt.

"De arbeiders", zo had die vorige avond iemand beweerd, "denken alleen maar aan hun loonzakje; de dingen waar het op aankomt moeten hun worden bijgebracht." Dinsdagmiddag probeerde onze makker duidelijk te maken waarom hij het met een dergelijke zienswijze volstrekt oneens was. Hij ging daarbij uit van hetgeen er op de 16e juni 1953 in de toenmalige (thans omgedoopte) Stalin-allee gebeurd was, waar de bouwvakarbeiders van Oost-Berlijn van de steigers waren geklommen, omdat zij in verzet kwamen tegen de verhoging van de stukloonnormen en er geen flauw idee van hadden, dat zij binnen 24 uur "weg met Ulbricht" zouden roepen en fel zouden botsen met het bolsjewistische systeem. Hij schilderde ook hoe ten tijde van de Hongaarse opstand de eisen van de arbeiders van dag tot dag en zelfs van uur tot uur veranderden. In de strijd, zo betoogde hij, worden de arbeiders pas tot een massa en in en door de strijd veranderen hun denkbeelden ieder ogenblik. De aanwezige jonge Duitsers antwoordden daarop, dat de voorbeelden wel indruk op hen maakten, ook al weken hun opvattingen over het karakter van de Oost-Duitse opstand hier en daar van de zienswijze van de Hollandse kameraad af.

De Hollandse kameraad verzette zich ook tegen de gedachte, dat er "aan de arbeiders het een en ander zou moeten worden bijgebracht. Hij lichtte de aanwezige Duitse vrienden uitvoerig in over het verloop van een discussie, die in de zomer van 1969 in Brussel gevoerd werd tussen Daniel Cohn-Bendit en een arbeider van Citroën. Hij schetste hoe Daniel Cohn-Bendit eenvoudig met de mond vol tanden stond toen die Parijse arbeider hem toevoegde, dat men hem en zijn collega's aan de lopende band niet behoefde duidelijk te maken wat of kapitalisme is en hoe er tegen het kapitalisme kan worden gestreden. Ook de directe aanleiding tot de felle discussie tussen Cohn-Bendit en de Parijse arbeider werd die middag in Berlijn behandeld: het feit namelijk, dat Cohn-Bendit sterke bewondering en sympathie aan de dag had gelegd voor de Zwarte Panter in de Verenigde Staten en dat er toen in Brussel vanuit de veragdering op werd gewezen dat de Zwarte Panter de proletarische revolutie opvatten als een "militaire" gebeurtenis, die in de straten tussen bewapende arbeiders en de politie werd uitgevochten, terwijl in werkelijkheid de machtsvraag beslist werd in de bedrijven.

De uiteenzettingen van de Hollandse radencommunist lokten een uiterst felle en zeer emotionele reactie uit van de aanwezige Fransman. Met stemverheffing riep deze uit, dat hij krachtig wenste te protesteren tegen een kritiek op de Zwarte Panter in de Verenigde Staten. "Wie de Panter kritiseert", aldus Daniel Guérin, "heeft van de strijd van de Amerikaanse negers geen sikkepit begrepen!"

De Hollander antwoordde, dat de reactie van de Fransman nergens op sloeg. De strijd van de Amerikaanse negers is hier helemaal niet ter discussie geweest, zo constateerde hij. Dat is niet het onderwerp van dit gesprek. Waarmee wij ons hier bezig hielden, dat was de vraag, waar het zwaartepunt van de proletarische strijd ligt: op straat of in de bedrijven en die vraag is aan de orde gekomen in verband wat nu eigenlijk spontane actie van de arbeiders is. Guérin maakte later tegenover de Hollander zijn excuses over zijn heftigheid, excuses, waarvan de Hollander zei, dat hij ze volmaakt overbodig achtte, omdat heftigheid in de gedachtenwisseling hem niet in het minst stoorde. Een geheel andere zaak was het natuurlijk, wat achter de heftige reactie van Guérin in feite schuil ging. Daarover verkeerde de Hollander niet in twijfel. Guérins reactie werd zonder enige twijfel ingegeven door de omstandigheid, dat hij - de Fransman - die voortdurend het woord spontaniteit in de mond nam, daaronder iets totaal anders verstond dan de Hollan-

der, ook al poogde Guérin dan ook voortdurend de zeer duidelijke verschillen tussen hemzelf en die Hollander zoveel als hem maar mogelijk was te verkleinen.

Er kwam die middag 11 mei in 't "Sozialistisch Zentrum" in Moabit nog een andere zaak aan de orde. Een van de Duitsers stelde aan de Hollander de vraag, hoe hij zich dan wel de vernietiging van de burgerlijke staat en de vestiging van een arbeidersmacht voorstelde, als het waar was, dat het zwaartepunt van de klassenstrijd in de bedrijven was gelegen. De Hollander schilderde in antwoord daarop wat naar zijn inzicht het kenmerk van het huidige kapitalisme vormt: de omstandigheid namelijk, dat elke en zij het nog zo kleine zelfstandige actie van de arbeiders onmiddellijk het gehele staatsapparaat van de burgerlijke maatschappij in het geweer brengt. Ter illustratie kwam de Hollandse kameraad aandragen met het voorbeeld van de na-oorlogse stakingsbewegingen van de Britse havenarbeiders, waarop de Labour-regering iedere keer antwoordde met het zenden van troepen. Ook verwees de Hollander naar de stakingsbeweging in Frankrijk in mei en juni van 1968. De belangrijkste gevachten, zo betoogde hij, werden niet in de Parijse studentenwijk geleverd maar rond de Renaultfabrieken in Flins en rond de Peugeotfabrieken in Sochaux. In die laatste Oost-Franse stad bleven de arbeiders heer en meester van het terrein. De Hollandse kameraad maakte van de gelegenheid gebruik om nadrukkelijk de aandacht te vestigen op het verschil tussen de strijd van de Franse studenten en de strijd van de Franse arbeiders. Hij schetste ook wat er in het Belgische mijnwerkersgebied, in Zwartberg was gebeurd, toen de mijn directeur weigerde de lift omlaag te laten gaan, zodat de bezetters ondergronds aanvankelijk niet konden worden afgelost. Door in massa het bureau van de directeur binnen te dringen dwongen de kompels de directeur de lift toch te laten afdalen. Praktisch betekende dat, dat op dat moment de macht van de arbeiders in het bedrijf de zege behaalde over de macht van de directeur. Guérin, die in privé-gesprekken tevoren over de strijd van studenten en arbeiders in 1968 in Frankrijk heel andere opvattingen had verkondigd dan de Hollandse kameraad verklaarde in Moabit, dat hij het met diens uiteenzettingen geheel eens was.

Door de ijver waarmee Guérin dat niet alleen op dat moment, maar telkens en telkens weer er de nadruk op legde, dat hij het wat dat betreft met de Hollander volledig eens was, bleven de verschillende inzichten over "spontaniteit" tussen hem en onze kameraad wat verborgen op de achtergrond. Onze kameraad proefde ze heel duidelijk. Of ze ook alle Duitsers die de discussies hebben gevolgd klaar geworden zijn, kan hij niet zeggen. Van twee slechts weet hij dat positief. Zij deelden het hem mee in een nabespreking, in de woning van een hunner in de nacht van dinsdag op woensdag. Die nabespreking - niet te verwarren met de in een café gehouden nabespreking over het congres waarvan aanstonds nog sprake zal zijn - leverde voor de Hollander nog een verrassing op. Een van de Duitsers vertelde hem namelijk dat hij van alle dingen die er zo tijdens en rond het Kroonstad-congres ter sprake waren gekomen het meeste getroffen was door twee dingen. Dat bleken beide keren uiteenzettingen van de Hollandse kameraad te zijn geweest. Het ene ding was diens schildering van de discussie tussen Cohn-Bendit en de Citroën-arbeider. Het andere wat deze Duitser vooral getroffen had, was een terloopse opmerking van de Hollander, dat het volkomen waanzinnig was om te menen dat onderlinge discussies tussen arbeiders 'n hoog niveau moesten hebben eer er van gezamenlijke actie sprake kon zijn. "Arbeiders", had de Hollander gezegd, "komen vaak om de onbetekenendste dingen - die voor hen echter wel degelijk van betekenis zijn - in strijd." "Arbeiders", had even tevoren een Duitser geconstateerd, "praten in het bedrijf vaak alleen maar over sanitaire voorzieningen en de toestand der closetten." "Jij schijnt vergeten te zijn", had daarop de Hollander geantwoord, "dat er in 1905 op de Russische Zwarte Zee-vloot een opstand is geweest om een bord

met soep".

"Wat jij daarover gezegd hebt, kameraad", zei de zopas bedoelde Duitser, "onderschrijf ik geheel en al. Het klopt precies met al mijn ervaringen."

Daarop vroeg hem de Hollander: "Wat studeer jij eigenlijk?"

De Duitser begon te lachen. "Ik", zei hij (een man van een jaar of dertig met een gestalte als een beer), "ik studeer helemaal niet en ik heb ook nooit gestudeerd. Ik ben bouwvakarbeider en ik ben waarschijnlijk een van de weinige arbeiders op dit congres. Misschien begrijp ik daarom wel zo goed wat jij allemaal bedoeld hebt en misschien staan mijn opvattingen daarom wel zo dicht bij die van jullie." De Hollander dacht bij zichzelf, dat dit voor hem wel zeker was.

Maar laat ons terugkeren naar de discussies in kleine kring, waarvan wij al gezegd hebben, dat zij voor ons de grootste betekenis hebben gehad. In een van die kleinere bijeenkomsten sprak Daniel Guérin over zijn opvatting van spontaneïteit. Hij legde er sterk de nadruk op, en de Hollander sloot zich daarbij uiteraard aan, dat grote klassebewegingen altijd van onder op tot stand komen. Daar viel natuurlijk geen speld tussen te krijgen. Dat Daniel Guérin het, naar hij vertelde, daarover nog maar kort geleden in Brussel zwaar aan de stok had gekregen met de Belg Ernest Mandel verbaasde de Hollander allerminst. Maar Daniel Guérin verbond aan zijn kijk op de strijd van onder op een merkwaardige konsekwentie. Men kon namelijk bij hem beluisteren, dat hij de grote Franse revolutie van 1789, waarin het proletariaat "van onder op" voor de burgerij de kastanjes uit het vuur had gehaald, om die reden toch eigenlijk nauwelijks als een "burgerlijke" revolutie beschouwde. Daarmee was de Hollander het natuurlijk oneens, maar tot een gedachtenwisseling over dat punt is het niet gekomen.

De dag tevoren had Guérin tijdens een kleine discussie op uiterst felle wijze Trotzki verdedigd. Het was een uiterst merkwaardige ervaring een man, die uit bewondering voor hetgeen het Franse "proletariaat" tussen 1789 en 1793 zelfstandig gepresteerd had de grote Franse revolutie van het etiket "proletarisch" wilde voorzien, van zulk een diepe bewondering en van zulk een diep respect vervuld te zien voor degene, die in Rusland de zelfstandige strijd van de arbeiders onderdrukte. Er ontwikkelde zich daarover uiteraard wél een discussie. Maar Guérin bleek, wat de persoon Trotzki betreft, eenvoudig niet te overtuigen 3). Hij protesteerde ertegen, dat men de moordenaar van de commune van Kroonstad ooit met de onderdrukker van de Parijse commune had kunnen vergelijken. "Notabene", zei Guérin, "Trotzki, de held van de oktoberrevolutie, de schepper van het rode leger!"

"Voerde", vroeg een Duits kameraad, "diezelfde Trotzki in dat zogenaamde rode leger dan niet dezelfde beginselen in als er in ieder regulair leger van een burgerlijke staat bestaan? Rangen en groetplicht en zo? En de onverbidde discipline van boven af?"

Het was duidelijk, dat de Duitse kameraad zich over Guérins waardering voor Trotzki al evenzeer verbaasde als wij. Maar Guérin bleef het antwoord schuldig. Als hij Trotzki zó ziet, vroegen wij ons in stilte af, hoe ziet hij dan in hemelsnaam wel het karakter van de Russische revolutie? Hij zal het wel niet met ónze karakteristiek eens zijn dan. Dat geeft straks op het congres vast een stevig debat. Maar van dat debat is niets terecht gekomen, doordat het congres eerst ont-aardde in een hevig tumult en vervolgens als een nachtkaaars uitging.

Aan het tumult, waarvan wij tot dusver nog niet gesproken hebben, zijn waarschijnlijk zowel de organisatoren als de sprekers schuldig. Er was afgesproken dat

3) Guérin is in zijn jonge jaren, alvorens hij zich in de richting van het anarchisme ontwikkelde, min of meer een sympathisant van Trotzki geweest. Wellicht heeft men hier met een jeugdsentiment te doen.

elk van hen een half uur aan het woord zou zijn. Dat zou, als men zich stipt aan de tijd gehouden had, al veel te veel van het geduld van de jeugdige luisteraars gevergd hebben. Maar de kameraad van "Daad en Gedachte", die als eerste sprak, zondigde al direct zwaar tegen het tijdschema. Hij sprak drie kwartier en dat betekende, dat hij zowat al het geduld van het publiek had opgesoupeerd. Hij is nog zonder enige onderbreking en aandachtig aangehoord. Maar over het hoofd van de arme Guérin ontladde zich de onrust en het - niet geheel en al onbegrijpelijke - ongenoegen der meer dan duizend aanwezigen. De Fransman was nog maar 'n minuut of acht aan het woord geweest, toen de hel voor hem losbarstte. Het podium werd bestormd en hij werd van de microfoon gedrongen. Dank zij 't ingrijpen van de organisatoren - die zelf trouwens ook volkomen verrast werden - kon hij verder spreken, maar even later was het al weer mis. Er steeg een groepje langharigen op het podium, dat minutenlang "Vive de anarchie" zong en scandeerde. Daarop zette Guérin zijn inleiding voort, maar op het geroep van "Opschieten!", maakte hij daar maar snel een slot aan. Pas prof. Agnoli slaagde er in met zijn relaas over de stakingsactie in Italië de zaal weer wat rustiger te krijgen.

Wat hij vertelde was uitermate interessant, maar stond zeer ver van onze eigen opvattingen. Agnoli leek ons - dat is althans de indruk die we kregen bij deze eerste kennismaking - sterk beïnvloed door de denkbeelden van kleine Italiaanse, min of meer op "voorhoede"-standpunt staande, mede door Mao beïnvloedde, doch geenszins strikt pro-chinese Italiaanse groepen als "Potare Operai" of "Il Manifesto" 4). Enerzijds ontkende hij het spontane karakter van de grote stakingsactie in Noord-Italië (niettegenstaande het feit, dat het om "wilde" stakingen ging), anderzijds echter deed hij uitspraken, die de schijn wekten, dat hij wel degelijk van het spontane en zelfstandige karakter van de klassensstrijd overtuigd was. Zo verklaarde hij bijvoorbeeld, dat de strijd in Italië uit een conflictsituatie was geboren en niet uit het drijven van de een of andere organisatie was ontstaan. Hij verklaarde ook dat "spontaan handelen" van de arbeiders natuurlijk nooit van buiten af teweeggebracht kan worden. Ook noemde hij de door de Italiaanse arbeiders toegepaste strijdmiddelen "iets, waarvan de geschoolde kaders eenvoudig geen vermoeden hadden". Tegelijkertijd echter betoogde hij, dat de spontane bewegingen van de Noord-Italiaanse arbeiders door "politieke beïnvloeding" waren ontstaan. Naar onze mening zijn dergelijke uitspraken met elkaar in strijd. Een nadere opheldering over die tegenstrijdigheden hebben wij niet kunnen verkrijgen. Agnoli heeft niet deelgenomen aan de na-hespreking, die de organisatoren na afloop van het "congres" met elkaar gehouden hebben.

Na de rede van Agnoli stelde het "Kroonstad-congres" eenvoudig niets meer voor. Er verscheen een stokoude, half blinde, moeilijk met behulp van een stok zich voortbewegende Berlijnse arbeider op het podium, die de voorzitter bijna smekend vroeg of hij ook een paar woorden mocht zeggen. Die woorden echter vormden geen discussiebijdrage. Hij stootte een paar loze kreten uit, gaf blijk, dat hij op Lenin niet erg gebrand was, wat méér waardering had voor Marx en véél waardering voor Bakoenin om vervolgens zijn gebalde vuist in de lucht te steken onder het roepen van "Leve de wereldrevolutie, leve het radensysteem!". Het was, zo werd ons verteld, "der Genosse Konrad", die op iedere vergadering, die er in Berlijn gehouden wordt hetzelfde stukje "show" weggeeft. Het "Kroonstad-congres" kon er natuurlijk niet mee gered worden. De zaal stroomde al langzaam leeg toen Genosse Konrad nog op het podium stond. Wel luchtte daarna een anarchistische kame-

4) "Potare Operai" ("Arbeidersmacht") en "Il Manifesto" ("Het Manifest") zijn nog niet zo lang geleden, vanwege hun (verkapte) voorhoede-standpunt becristiseerd door onze Franse geestverwanten.

raad in felle bewoordingen zijn verontwaardiging over de gang van zaken en kreeg hij daarmee luid applaus van de wat serieuzere helft van het publiek, maar de situatie werd er niet meer door grwijzgd.

Hoe is deze uiteindelijke gang van zaken te verklaren? Er werden daarover in de nabespreking diverse meningen over ten beste gegeven. De Duitse organisatoren van het "Kroonstad-congres" verklaarden: "Wat we hier te zien hebben gekregen is het resultaat van anderhalf jaar leninistische beïnvloeding der Berlijnse studenten. De leninistische 'opvoeding' is de dood in de pot voor de vrije discussie. Op de vergaderingen der leninisten, van welke schakering dan ook, heeft men het eenvoudig afgeleerd voor zijn eigen mening uit te komen."

Guérin kwam, nog zeer onder de indruk en met nauw verholten verontwaardiging, met een andere verklaring aandragen. "Dit", zei hij, "zou op een vergadering van arbeiders eenvoudig ondenkbaar zijn geweest."

Of hij daar gelijk mee had weten wij niet zeker. Wat wij wél zeker weten en wat wij in stilte dachten is, dat het in ieder geval óndenkbaar is, dat in de tegenwoordige tijd meer dan duizend arbeiders naar een zaal zouden stromen om naar redevoeringen over "Kroonstad" of over Rosa Luxemburg te luisteren. En dat dan nog wel op een moment, dat er geen sprake is van enige actie.

Voor ons wrong de schoen heel ergens anders. Wij menen, dat een discussie over de strijdvormen der zelfstandige klassenactie, waarop men gehoopt had, van studenten eenvoudig niet verwacht had mogen worden. En wel om de doodeenvoudige reden, dat de zelfstandige klassenactie van het proletariaat een totaal andere zaak is dan de actie der studenten. Het gebrek aan interesse dat de aanwezigen aan de dag legden sproot ons inziens daaruit voort, dat er - hoe dan ook - door de drie inleiders gepraat werd over een totaal ándere wereld dan de wereld der studenten. Zou men gepraat hebben over de vraag, hoe moeten de studenten zich nu eigenlijk organiseren?, dan zouden de debatten wel losgeknetterd zijn. Maar aan 'n debat over autonome klassenactie of partij wisten de studenten geen enkele bijdrage te leveren.

Wat zeiden de organisatoren van het congres ons op een gegeven ogenblik ook al weer? Voor een partij is er in de moderne klassenstrijd geen plaats. Daarvan zijn wij volledig overtuigd. Maar wat is dan in de klassenstrijd de taak en de plaats van de studenten? We beseffen geheel en al, dat de enorme verwarring in de studentenwereld, verschijnselen als de ondergang der door Rudi Dutsche bezielde studentenorganisaties, de ondergang van Provo ook, een gevolg is van het feit dat de studentenbeweging iedere klassebasis mist en met de spontane strijd van de arbeiders niets te doen heeft dan wel daarmee in tegenspraak is. Maar wat, wát verdomme moeten we dan? En dat was de vraag, die telkens en telkens weer in de discussie opdook.

De jonge Berlijnse bouwvakarbeider, over wie we al gesproken hebben, zei in een van de kleinere bijeenkomsten op een gegeven ogenblik tegen de studenten: "Telkens wanneer jullie je mond open doen, geef je er blijk van - ook dan wanneer jullie gelijk hebben - dat de wereld der arbeiders jullie volslagen onbekend is!"

Ziedaar dan een woord, dat ons op de terugreis van Berlijn voortdurend in de oren is blijven klinken. Een woord, dat ons uit het hart gegrepen is. Als er één zaak is, die het West-Berlijnse "Kroonstad-congres" ons geleerd heeft, dan is het, zo dat nodig was, wel deze, dat de strijd der studenten en de strijd van de arbeiders totaal verschillende dingen zijn.

=====

=====

=====

KROONSTAD : PROLETARISCHE UITLOPER VAN
DE RUSSISCHE REVOLUTIE

(Fragmenten uit een rede, door een onzer kameraden gehouden op)
11 mei j.l. op het Kroonstad-congres in West-Berlijn

..."De opstand van Kroonstad verstoorde een sociale mythe: de mythe namelijk dat in de bolsjewistische staat de macht in handen van de arbeiders zou zijn. Omdat deze mythe onverbrekkelijk verbonden was (en is) met de hele bolsjewistische ideologie, omdat in Kroonstad een begin gemaakt werd met de verwezenlijking van de echte arbeidersdemocratie, deze in Rusland zelf daarentegen - zoals nog immer - niet meer was dan een sprookje, daarom vormde Kroonstad voor de zich aan het roer van de staat bevindende bolsjewiki een dodelijk gevaar. Het sprookje vormde de basis van hun positie, de basis van alle door hen getroffen maatregelen. Niet de militaire kracht van Kroonstad, die geheel te verwaarlozen viel, bedreigde de bolsjewistische heerschappij, doch de omstandigheid, dat de opstand van Kroonstad aan die heerschappij het masker afrukte, haar beroofde van haar luister. De daaruit voortspruitende gevaren vormden voor de bolsjewiki een ernstiger bedreiging dan de interventielegers van Denikin, Kolttschak, Joedenitsch of Wrangel ooit gevormd hadden. Om die reden waren Lenin en Trotzki, Kalinin en Sinowjef van hun standpunt uit, of beter gezegd: op grond van hun maatschappelijke positie, die hun standpunt natuurlijk bepaalde, eenvoudig gedwongen om de opstand in Kroonstad zonder aarzelen neer te slaan...

... De opstand van Kroonstad van 1921 is het dramatische hoogtepunt van een revolutie, die men op grond van haar sociale inhoud kortweg als burgerlijk moet definiëren. Hij is van deze burgerlijke revolutie de proletarische uitloper op precies dezelfde manier als onder bijna gelijke omstandigheden de mei-gebeurtenissen in Catalonië in 1937 de proletarische uitloper van de Spaanse revolutie vormden en precies zo als in 1796 de samenzwering van Babeuf een proletarische tendenz in de grote burgerlijke revolutie van Frankrijk vormt. Dat ze alle drie eindigden met een nederlaag is een gevolg van dezelfde oorzaken. Telkenmale ontbraken de voorwaarden voor een proletarische overwinning...

... Het politieke klimaat van het tsaristische absolutisme leidde er toe, dat de strijd lust van de Russische arbeiders buitengewoon groot was. Dat stelde hun in staat de revolutie bij haar geboorte een bepaald stempel op te drukken. Maar het verloop van die revolutie konden zij niet doorslaggevend beïnvloeden.

... De Russische revolutie van de 20ste eeuw had de economische taak het feodalisme en al zijn nevenverschijnselen, zoals de knechting der boeren, uit de weg te ruimen, de landbouw te industrialiseren en onder de verhoudingen van de moderne warenproductie te stellen en alle feodale ketenen der reeds bestaande industrie te breken. Politiek had deze revolutie de taak het staatsabsolutisme te vernietigen, de bevoorrechtiging van de feodale adel op te heffen en een regeringsvorm en een staatsmachine te scheppen, die de volbrenging van de economische taken der revolutie politiek verzekerden. Het is heel duidelijk, dat deze economische en politieke taken nauwkeurig overeenstemmen met de taken, welke in het westen vervuld moesten worden door de revoluties van de 18e- en de 19e eeuw. Alleen had de Russische revolutie, net als later de Chinese, een karakteristieke eigenaardigheid. In West-Europa, in de eerste plaats wel in Frankrijk, was de bourgeoisie de draagster van de maatschappelijke vooruitgang en van de omwenteling geweest. In het oosten was zij... zwak. Bovendien waren haar belangen erg verweven

met die van het tsarisme. Dat wil zeggen: de burgerlijke revolutie in Rusland moest zonder de bourgeoisie en zelfs tegen de bourgeoisie in worden doorgevoerd.

... Lenin en de bolsjewiki waren van mening dat op grond van de klassenverhoudingen in Rusland aan hun partij de rol van 't Jacobijnendom toeviel. Niet zonder reden definieerde Lenin de sociaaldemocraat als een met de massa verbonden Jacobijn; niet zonder reden schiep hij zijn partij als een comité van beroepsrevolutionairen; niet zonder reden zag hij - in zijn geschrift 'Wat te doen?' - haar voornaamste taak in de strijd tegen de spontaniteit. Toen Rosa Luxemburg in het begin van deze eeuw deze opvattingen bekritiseerde had zij gelijk, maar tevens ongelijk. Gelijk had ze in zoverre, dat de leninistische samenzweetersorganisatie niets had uit te staan met de natuurlijke, uit de - bij de kapitaalsverhouding gegeven - klassentegenstellingen voortspuitende organisatievormen van de arbeiders in de strijd. Wat ze echter over het hoofd zag, en op dat moment ook wel over het hoofd zien moest, was dit, dat er van zulk een strijd van proletariërs in de moderne zin van het woord in Rusland slechts op zeer kleine schaal of in het geheel geen sprake was. Het ging in Rusland om een andere strijd. Voor die strijd was juist de bolsjewistische partij het meest geschikt. Zij beantwoordde geheel en al aan de behoeften van de naderende revolutie. Dat de organisatievorm van deze partij - het zogenaamde 'democratische centralisme' - zou voeren tot de diktatuur van de centrale over de aangesloten leden, gelijk Rosa Luxemburg zag aankomen, is juist gebleken. Maar dat was juist een directe noodzakelijkheid in die burgerlijke revolutie met een bijzonder karakter, waarmee men hier te doen had.

... Vanzelfsprekend was de revolutionaire praktijk van de Russische arbeiders volstrekt niet in overeenstemming, ja in tegenspraak met de praktijk van de bolsjewistische partij, die in de bres stond voor de belangen van de burgerlijke Russische revolutie in haar totaliteit. Toen in 1917 de Russische arbeidersklasse - voor zover aanwezig - in opstand kwam, toen bleven de arbeiders niet bij de grenzen van de burgerlijke omwenteling staan. Zij gingen veel verder en zij probeerden hun eigen lot te bepalen en hun eigen wil als producenten door te zetten met behulp van hun sowjets, hun raden. De partij hinkte achteraan... en was gedwongen de raden voorlopig te erkennen, zoals ze ook het hoofd moest buigen voor de praktijk van de boeren op het platteland. Noch het optreden van de arbeiders, noch dat van de boeren klopte met haar theorie, die het resultaat was van het geheel der revolutionaire voorwaarden. Noch voor de ene, noch voor de andere revolutionaire praktijk bestond er in Rusland op de duur gezien een sociale basis. Wat er gebeurde is het volgende: Het kapitalisme wordt niet ten val gebracht; de loonarbeid blijft bestaan en van de loonarbeid heeft Marx, naar bekend is, gezegd, dat zij het kapitalisme vooropstelde, gelijk omgekeerd het kapitaal op zijn beurt de loonarbeid vooropstelt. Niet de Russische arbeiders krijgen de beschikking over de produktiemiddelen, doch de partij. De Russische arbeider blijft dientengevolge meerwaardeproducent. Dat de meerwaarde niet naar een klasse van private kapitalisten vloeit, maar naar de staat of naar bepaalde partij-instanties, betekent weliswaar dat de economische ontwikkeling van Rusland - door het ontbreken van 'n burgerlijke klasse - andere wegen inslaat als in het westen, maar het verandert niets aan de positie van de Russische arbeider als uitbuitingsobject of loonslaaf. Van een uitoefening van de macht door de arbeidersklasse is geen sprake. De tsaristische staat is weliswaar stukgeslagen, maar inplaats daarvan is niet de radenmacht gekomen. De door de Russische arbeiders spontaan gevormde raden zijn door de bolsjewistische regering zo spoedig als mogelijk was, dat wil zeggen al in de zomer van 1918, krachteloos gemaakt en tot volslagen onbeduidendheid veroordeeld...

... Met de opstand van Kroonstad is het revolutionaire omwentelingsproces,

waarvan de oktoberrevolutie slechts een etappe vormt, ten einde. De opstand van Kroonstad vormt het moment, waarop de revolutionaire slinger het verst naar de linkerkzijde uitslaat. De opstand van Kroonstad betekent de zwanenzang van de Russische revolutie...

... Wat de Russische arbeidersklasse betreft, zij is in de vier jaren tussen 1917 en 1921 in een onafgebroken strijd gewikkeld... Het hoogtepunt van de hele beweging is het jaar 1921, het jaar van de opstand in Kroonstad. Op 24 februari 1921 staken de arbeiders van Petrograd. Zij eisen: vrijheid voor alle werkenden, opheffing van alle uitzonderingsdekreten, vrije verkiezingen voor de sowjets. Het zijn dezelfde eisen, die slechts enkele dagen later in Kroonstad worden gesteld. Een algemene onrust heeft zich van het land meester gemaakt. Het gist en uit die gisting wordt de door twee vroegere metaalarbeiders geleide "Arbeidersoppositie" geboren. Zij verlangt: uitschakeling van de bolsjewistische partij, opheffing van de partijdiktatuur en haar vervanging door de zelfregering der producerende massa. In één woord: zij verlangt radendemocratie en communisme. In de voorsteden van Petrograd trekken de proletarische demonstraties door de straten. Het rode leger krijgt het bevel ze uit elkaar te jagen. De soldaten weigeren op de arbeiders te schieten. Algemene staking is het parool. Ze is een feit op 27 februari. Op 28 februari komen voor de regering betrouwbare troepen in Petrograd aan. De stakingsleiding wordt gearresteerd. De arbeiders worden de fabrieken in gedreven. Het verzet is gebroken. Maar dezelfde dag nog verklaren de matrozen van het pantserschip "Petrapawlowsk", dat op de rede van Kroonstad ligt, zich voor vrije verkiezingen voor de sowjets en voor de vrijheid van pers en van vergaderen. Voor de arbeiders wel te verstaan. De bemanning van het pantserschip "Sewastopol" sluit zich bij hen aan. De volgende dag betuigen 16.000 mensen op het Ankerplein in de vesting Kroonstad hun solidariteit met de stakers van Petrograd. De opstand van Kroonstad is begonnen... Voor de bolsjewistische heerschappij is het uur van de waarheid aangebroken, precies zoals de juni-opstand van het franse proletariaat in 1848 het uur der waarheid was voor de radicale franse republiek... In Frankrijk dwong destijds het proletariaat aan de burgerlijke republiek zijn ware gezicht te laten zien; het dwong de burgerlijke republiek zich te vertonen als de staat, die het enige en uitsluitende doel had de heerschappij van 't kapitaal te verewigen. Ginds in Kroonstad dwongen de matrozen en arbeiders de bolsjewistische partij zich in haar ware gedaante te laten zien, namelijk als een arbeidersvijandige instelling, die er op uit was om het staatskapitalisme te vestigen. In de straten van Parijs werd destijds de hoop van het proletariaat in bloed gesmoord. De opstand van Kroonstad werd neergeslagen door Trotski, die in maart 1921 tot de generaal Cavaignac, de Gustaaf Noske der Russische revolutie werd. Zo heeft de ironie der geschiedenis het gewild: hij, de voornaamste vertegenwoordiger van de theorie der permanente revolutie verhinderde de belangrijkste poging die sedert 1917 ondernomen werd om inderdaad de revolutie permanent te maken.

Maar dit verloop was onvermijdelijk. Voor een zege van de Kroonstadters ontbrak iedere materiële voorwaarde. Het enige wat hen zou hebben kunnen helpen was inderdaad een verdere voortgang van het revolutionaire proces. De Kroonstadters zelf begrepen het... Zij hoopten op "de derde revolutie"... Maar wat toendertijd als "de derde revolutie" werd aangeduid, was in het agrarische Rusland van die dagen, met zijn gering in aantal zijnde arbeidersklasse en met zijn primitieve economie niets als een illusie. In Kroonstad, zo zei destijds Lenin, toen het leugenweb rond Kroonstad nog niet geweven was, in Kroonstad wil men de witgardisten niet en men wil onze macht niet. Maar een andere macht is er niet! Hij had in zoverre gelijk, dat zij er op dat moment niet was, in elk geval niet in Rusland. Maar de mogelijkheid van een andere macht hebben de Kroonstadters laten zien... Zij en

niet de bolsjewiki hebben ons het voorbeeld gegeven van een proletarische revolutie met hun commune en hun vrij gekozen arbeidersraad... Hun proletarische methoden van strijd zijn tot op de huidige dag van groot belang voor al hun klassegenoten, die waar ter wereld ook, zelfstandig klassestrijd voeren en door ervaring weten, dat hun bevrijding slechts hun eigen werk kan zijn.

=====

F I J N, G E Z E L L I G S A M E N N A A R D E
B R E D E V O L K S P A R T I J

IN "VRIJ NEDERLAND" van 15 mei j.l. heeft Igor Cornelissen een aardig stuk geschreven over de huidige situatie van de drie samenwerkende "progressieve" partijen (P.v.d.A., D '66 en P.P.R.) en over de ontwikkelingen, die op grond daarvan te verwachten zijn. Hij schrijft eigenlijk altijd aardige stukken, ook dan wanneer men het volstrekt met hem oneens is. Want hij pleegt zijn beschouwingen uitvoerig te documenteren en op te smukken met de resultaten van eigen onderzoek. Die documentatie blijkt meestal waardevol voor eigen oordeelvorming. Zo is het ook in het onderhavige geval, al brengt Cornelissen dan ditmaal niet zo heel veel, dat zij die de gang van zaken in en rond de P.v.d.A. aandachtig volgen al niet sinds tal van jaren weten.

"Waarom", zo begint Cornelissen zijn uiteenzettingen, "zou de grote progressieve volkspartij er niet komen?" Inderdaad, dat vragen wij ons ook af. Cornelissen, dat blijkt uit zijn hele stuk, is van mening, dat ze er zeker komen zal. Het is een mening, die wij al vóór de oorlog hebben verkondigd en waarmee wij ons destijds de spot op de hals hebben gehaald van zowel de toenmalige SDAP-ers als de toenmalige Vrijzinnig Democraten. Nog klinkt ons de schaterlach van een voorzitter van de Vrijz. Democratische Jongeren Organisatie in de oren, waarin deze uitbarstte toen wij hem "voorspelden", dat hij zich na de oorlog met Drees sr. onder hetzelfde politieke dak zou bevinden. Maar zó is het wel gegaan en welbeschouwd was er van onze kant geen sprake van "voorspellen", zomin als er bijvoorbeeld van "voorspellen" sprake is, wanneer iemand beweert, dat er een kuikentje tevoorschijn zal komen uit een bevrucht ei. Natuurlijk moet zo'n ei dan worden uitgebroed en natuurlijk moeten de kraaien het niet kapot pikken. Maar dat is dan ook alles! Waarom zouden politieke eieren een uitzondering vormen op die algemene regel? En het ei van de "brede progressieve volkspartij" heeft waarachtig lang genoeg in 't nest van de vroegere S.D.A.P. gelegen om een uitspraak als de onze te wettigen. In het jaar 1909 heeft Saks het al gesignaleerd, zoals Cornelissen en iedereen na kan lezen in diens schitterend opstel, dat aan het beruchte "geval-Leeuwenburg" is gewijd ("Socialistische Opstellen", eerste bundel, blz. 57 e.v.), het ruoer, dat de SDAP-propagandist voor Twente deed ontstaan, toen hij publiekelijk 't zogenaamd socialistisch manteltje afwierp en openlijk voor zo'n volkspartij in het krijt trad. Toen, in 1909, verwekte dat nog een schandaal; nu zijn de politieke eieren van destijds (want het ging er om méér dan één) al lang uitgebroed en de enige vraag waarom het in de Nederlandse politiek draait is, of zij nog ooit volwassen zullen worden; de vraag ook, wélk verenpak zij zich het beste kunnen aanmeten: dat van Den Uyl (die velen voor een valk, Cornelissen naar het afgaande op zijn stuk schijnt, voor een vos houdt) of dat van Van Mierlo, die voor de groei

van het kuiken zulke waardevolle hormonen heeft verstrekt.

Cornelissen - het is een van de aardige gedeelten uit zijn stuk - schildert uitvoerig de bedenkingen van een man als Scheps (verre van "links", maar wel een groot demagoog), die zich op een bijeenkomst in Arnhem zeer bevreesd heeft getoond, dat de oprichting van een "volkspartij" zal betekenen dat "andermaal het socialistische hart uit de partij zal worden gesneden". Een medische krachttoer, voegt Cornelissen er aan toe. Hij bedoelt natuurlijk dat men een eenmaal uitgesneden hart niet nogmaals operatief verwijderen kan. Vandaar ook de vraag boven zijn stuk of "een socialistische partij driemaal kan sterven". En dat driemaal slaat er dan op, dat de P.v.d.A. al eerder zware hartoperaties heeft ondergaan.

Cornelissen, het blijkt uit zijn V.N.-opstel, staat uiterst kritisch tegenover de P.v.d.A. en ook tegenover "Nieuw Links". Dat "Nieuw Links" - niet nieuw en niet "links" in onze ogen - de progressieve volkspartij nog zou kunnen tegenhouden acht Cornelissen hoogst onwaarschijnlijk. Wij eveneens. Waarover wij echter met Cornelissen van mening verschillen, dat is de aard van de operaties, die de P.v.d.A. (en ook de S.D.A.P.) zo al hebben ondergaan. Er zou daarbij 'n socialistisch hart zijn weggesneden? Kom nou, een dergelijk hart heeft ook de S.D.A.P. nimmer gehad en de P.v.d.A. eerst recht niet. Misschien acht Cornelissen dat een taalkundige krachttoer inplaats van een medische, maar wij bedoelen er dit mee, dat de S.D.A.P. het nog (in strijd met de waarheid) deed vóórkomen alsof zij een socialistisch hart zou hebben, de P.v.d.A. ternauwernood.

Tenslotte een vraag aan Igor Cornelissen. Hij citeert ergens een uitspraak van de Nieuw Linkser Wim Polak, die in Arnhem gezegd heeft: "Een werkelijke democratie kan alleen bereikt worden als de wetten van de kapitalistische samenleving gebroken zijn". Cornelissen tekent daarbij aan: "Die wetten kunnen niet gebroken worden, als men het kapitalisme intact laat". Wat wij nu graag zouden willen weten is, wie wel die "men" zijn, waarvan Cornelissen spreekt. Bedoelt hij er de een of andere partij mee? We krijgen die indruk, doordat hij het pal daarop over 'n "anti-kapitalistisch program" heeft. Maar naar onze mening zullen ook "anti-kapitalistische programs" en "anti-kapitalistische partijen" het kapitalisme intact laten. Want het kapitalisme kan alleen door de strijd en de actie van de arbeidersmassa's ten val worden gebracht. Dat die massa's bij hun acties de brede progressieve volkspartij tegenover zich zullen vinden, dat is iets dat ook Cornelissen wel niet betwisten zal.

=====

M E N E E R G I E S E N

W E E T H E T W E L

DE HEER G. Giesen, directeur van de aluminiumgieterij G. Giesen n.v. in het Limburgse Tegelen, heeft onlangs tegenover een redacteur van "Vrij Nederland" (P.E. de Hen) verklaard:

"Een goede ondernemingsraad is een zegen voor het bedrijf. Ik heb er onbetaalde krachten aan, die voor mij mee-

werken."

Dat is duidelijke taal, waaraan wij niets hebben toe te voegen, die wij volledig onderschrijven.

Niet minder duidelijk was een uitspraak van de secretaris van deze ondernemingsraad, de heer Gubbels. Die verklaarde: "De O.R. is er om zowel de belangen van de directie als van het personeel te behartigen. Er komen niet veel punten van de arbeiders, dat is ergens wel gezond natuurlijk."

Jaja, dat komt er dus op neer, dat

deze ondernemingsraad (zoals alle ondernemingsraden overigens) uitsluitend de belangen der directie behandelt. Want van de arbeiders komen (en geen wonder!) niet veel punten. En de heer Gubbels vindt dat "gezond". Nou, gezond is anders, maar begrijpelijk is het wel. Arbeiders, die "punten" hebben vinden wel andere wegen om die op de voorgrond te plaatsen. Via de vak-

bond? Nee natuurlijk. Verklaarde een van de vroegere werknemers van dit bedrijf niet aan de bewuste V.N.-redacteur: "De bond was er duidelijk op uit de werkgever zijn zin te geven"?

Nee, als de arbeiders van dit bedrijf werkelijk zich willen doen gelden dan zullen ze dat op een gegeven moment zélf doen, buiten bond en ondernemingsraad om.

RENAULT - ARBEIDERS CONTRA DE C. G. T.

HET BELANGRIJKSTE feit bij de jongste stakingsactie van de Franse Renault-arbeiders is niet de fabrieksbezetting - voor zover we op heden kunnen nagaan - maar de diepe tegenstelling die zich geopenbaard heeft tussen hen en de vakbeweging, in de allereerste plaats wel tussen hen en de bolsjewistische C.G.T., waarbij de meerderheid der georganiseerde Renaultwerkers is aangesloten. We zeggen met opzet: de meerderheid der georganiseerde Renault-arbeiders, wat geheel iets anders is natuurlijk dan de meerderheid van alle arbeiders die Renault in dienst heeft. De (genationaliseerde, eigendom van de Franse staat zijnde) Renault-fabrieken zijn altijd een soort van burcht van de C.G.T. geweest, die onder het personeel aldaar zo'n beetje de lakens uitdeelde. Maar dat onloochenbare feit houdt geenszins in, dat er bij Renault ook niet grote categorieën zouden zijn, die van de manoeuvres tussen C.G.T. en Renault-directie zo langzamerhand de buik wel vol hebben. Ook bij Renault zijn er heel wat on-georganiseerden en er zijn daarnaast dan ook nog heel wat Renault-arbeiders, die de zich wat radicaler opstellende bond van de onafhankelijke centrale C.F.D.T. prefereren boven de bond, waarin de heer Georges Séguy van de C.G.T. aan de touwtjes trekt. Hoe dat zij, bij Renault kan Séguy toch nog altijd op een groter aantal lidmaatschapsboekjes bogen dan naar verhouding in de meeste andere bedrijven. Dat al die lidmaatschapsboekjes gelijk staan met evenzovele aanhangers of sympathisanten kan moeilijk worden volgehouden. Ook bij het jongste conflict is gebleken, dat wát de C.G.T. in Frankrijk ook moge vertegenwoordigen, in ieder geval niet de arbeiders.

Op het eerste gezicht kán het vreemd lijken, dat wij van een tegenstelling tussen de stakende Renault-arbeiders en de vakbeweging en dan in het bijzonder de C.G.T. spreken. Hebben alle drie de organisaties, zowel de genoemde als de min of meer sociaaldemocratische Force Ouvrière (F.O.) zich niet terstond achter het conflict geplaatst, toen dit op 29 april j.l. uitbrak in de Renault-fabriek van Le Mans? Dat hebben de organisaties inderdaad en zij zijn zelfs nog een stap verder gegaan: zij hebben zich ook niet (althans niet openlijk, naar wij weten) verzet tegen de bedrijfsbezetting waartoe op vrijdag 7 mei in de moederfabriek te Boulogne-Billancourt aan de poorten van Parijs besloten werd. De tegenstelling tussen de bonden en de stakers heeft zich pas later geopenbaard, in zijn volle omvang eigenlijk pas op maandag 17 mei.

Op die maandag weigerden de arbeiders van de Renault-fabriek in Le Mans, de fabriek, waar het conflict was uitgebroken, akkoord te gaan met de overeenkomst,

die de bonden de voorafgaande zondag - na lang en hard onderhandelen zoals dat dan heet - met Renault-directeur Pierre Dreyfus hadden gesloten. Zij vonden de concessies waartoe de heer Dreyfus zich tenslotte bereid had verklaard ten enenmale onvoldoende. Bij een geheime stemming verklaarde de meerderheid van het personeel in Le Mans zich voor een voortzetting van de strijd. En daarmee stond dan de vakbeweging volledig in haar hemd, want deze had op het moment, dat de overeenkomst met Dreyfus werd gesloten, hem de werkhervatting op de volgende morgen reeds bij voorbaat toegezegd.

Over de situatie zoals die bij de voortzetting van het conflict aan het daglicht is getreden, bracht het Franse dagblad "France-Soir" op dinsdag 18 mei een belangwekkende reportage. Het belangwekkende van die reportage, door twee verslaggevers samengesteld, schuilt hierin, dat zij allerlei dingen onthult tegen de uitdrukkelijke bedoeling van de beide schrijvers in. Zo verklaren de twee journalisten bijvoorbeeld, dat de C.G.T. een stemming georganiseerd had, waarbij op uiterst zorgvuldige wijze democratische waarborgen waren geschapen. Als het waar zou zijn, verdiende het feit inderdaad vermelding, want vakbonden plegen, als het om een stemming over een staking gaat, waarvan zij het einde al achter de gesloten deuren hebben aangekondigd, het met de democratie niet zo nauw te nemen. Het was echter helemaal niet waar en de twee journalisten hebben de bewuste zin in hun artikel waarschijnlijk klakkeloos neergeschreven op grond van iets wat een of andere zegsman van de C.G.T. hun op de mouw gespeld had. Klakkeloos neergeschreven, omdat zij zelf, aan de hand van andere feiten, die ze ook in hun stuk vermelden, gemakkelijk tot de conclusie hadden kunnen komen, dat de C.G.T. de elementaire beginselen der democratie eenvoudig aan zijn laars lapt.

Uitdrukkelijk vermeldde de twee reporters van "France-Soir", dat de werkhervatting op maandag 17 mei een onderdeel vormde van de overeenkomst, zoals die tussen Dreyfus en de bonden werd gesloten. Met andere woorden, in de overeenkomst werd iets vastgelegd, waarover de bonden die het akkoord tekenden in het geheel niet te beslissen hadden. De vraag werken of doorstaken diende door de arbeiders en krachtens de traditie in eerste instantie door de arbeiders in Le Mans te worden beantwoord. Hoe kon de "democratisch" genoemde C.G.T. aan Pierre Dreyfus op een presenteerblaadje een werkhervatting aanbieden, waarover pas de volgende dag gestemd zou worden? Het antwoord is heel eenvoudig: de democratische C.G.T. rekenende er op, dat zij de "met democratische waarborgen omgeven stemming" van maandag 17 mei wel eventjes "democratisch" zou versieren.

De manier waarop de C.G.T. zich voorstelde dat te doen is door de beide verslaggevers van "France-Soir" heel naief eveneens onthuld. Er werden, zo delen zij mee, onder de Renault-arbeiders in Le Mans twee typen van gedrukte stembiljetten verstrekt. Op het ene biljet stond:

- o "Ik beschouw de resultaten van het overleg als onvoldoende en ik zet de actie voort".

De tekst van het andere biljet luidde:

- o "Ik verklaar dat ik het werk hervat, waarbij ik echter te kennen geef, dat ik hetgeen er in 't overleg bereikt werd, beschouw als een eerste stap."

De adder onder het gras school natuurlijk in de geraffineerde tekst van het tweede stembiljet. Die speculeerde op de verlokkingen, die er natuurlijk uit moesten gaan van de concessies, die Pierre Dreyfus genadiglijk had willen toestaan. Tenslotte is staken geen pretje. De betaling van de stakingsdagen - een van de twistpunten bij het overleg - was geenszins volledig gegarandeerd. Niemand wist hoe het verder zou gaan en wat er bereikt zou kunnen worden. Maar met 'n gedeel-

telijke betaling van de stakingsdagen en wat materiële verbeteringen hoopten Dreyfus en de C.G.T. de stakers weer aan de lopende band te lokken. Tenslotte betekende de actie voor Renault een produktieverlies van 5000 auto's per dag. Arbeiders, zo moeten de nobele vakbondsbestuurders en de directieleden gedacht hebben, willen meestal liever een half ei dan een lege dop. Het zal op deze handige manier wel lukken, vooral indien de tekst van één der stembiljetten de indruk wekt dat er in de toekomst gepoogd zal worden nog meer voor de arbeiders uit de bus te halen.

Geraffineerd noemden wij zopas de tekst van het tweede stembiljet. Die tekst namelijk zegt alleen maar, dat de man die dát biljet in de bus stopt, het werk wel hervatten wil en dat hij - de bewuste arbeider - de bereikte "resultaten" als een eerste stap beschouwt. Of de vakbeweging dat óók doet, of ook de vakbeweging wel graag de Renault-directie tot een volgende stap bewegen wil, daarover vermeldt de tekst in het geheel niets. De C.G.T. kon het tweede deel van die tekst gewoon voor kennisgeving aannemen. Zij verplichtte de centrale of de bond nergens toe.

Wat Pierre Dreyfus betreft: die had de bonden duidelijk te verstaan gegeven, dat er geen volgende stap zou zijn en uit de reportage in "France-Soir", die wij hier niet in haar geheel bespreken kunnen, blijkt, dat de vakbeweging eigenlijk wel bereid was om daar rekening mee te houden, zeker de C.G.T., die kort voor 't uitbreken van het jongste conflict met Dreyfus dusdanige contracten had afgesloten, dat zij eigenlijk aan handen en voeten gebonden was. Die positie ondervond de C.G.T. geenszins als hinderlijk, vooropgesteld, dat haar de mogelijkheid zou blijven om tegenover strijdwillende arbeiders nog enigszins de schijn op te houden. Terwille van die schone schijn had de C.G.T. zich terstond achter 't conflict geschaard; terwille van de schone schijn ging zij met de bedrijfsbezetting akkoord. Dat akkoord gaan van de C.G.T. met de "bedrijfsbezetting" betekende in de praktijk echter, dat daaraan meteen alle gevaarlijke kanten werden ontnomen. Het werd een "bedrijfsbezetting" die een soort van gemoedelijk spelletje werd, een bedrijfsbezetting, die in geen enkel opzicht leek op de bedrijfsbezettingen van juni 1936 of van mei 1968.

Wat echter bij dat "spelletje bedrijfsbezetting" nog lukte, dat lukte niet op maandag 17 mei in Le Mans. Een geschrokken C.G.T. en een woedende Pierre Dreyfus moesten ervaren, dat de Renault-arbeiders zich niet altijd door de C.G.T. in de luren wensen te laten leggen.

=====